

Nr 352

Av herr **Elofsson, Gustaf, m. fl.**, om avskaffande av kvarlåtenskapsskatten m. m.

Genom beslut av 1945 års riksdag infördes den s. k. kvarlåtenskapsskatten. Denna skatteform har både vid sin tillkomst och senare varit mycket omstridd. Det ursprungliga förslaget till genomförandet av denna skatt härledde sig från 1945 års skatteberedning, som motiverade detsamma med att det skulle innebära en uppskjuten förmögenhetsbeskattning. Förmögenheterna redovisades mycket ofullständigt vid deklarationerna, ansåg beredningen, och förmögenhetsskatten blev därigenom för låg. Samhället erhöll därigenom en fordran på förmögenhetsägarna, som lämpligen kunde indrivnas från det oskiftade dödsboet efter förmögenhetsägarens frånfälle. Vidare anförde beredningen att de stora förmögenheterna kunnat uppstå endast därigenom att ägarna under livstiden åtnjutit större inkomster än som kunde anses berättigat ur sociala synpunkter. Förslaget utsattes för hård kritik av flertalet remissinstanser, och i den allmänna debatten kring förslaget underströks särskilt, att tankegången att förmögenhetsägarna hade en skuld till samhället var stötande för rättsmedvetandet. I den proposition till 1947 års riksdag, varigenom förslaget om kvarlåtenskapsskatt underställdes riksdagen, fann sig också dåvarande chefen för finansdepartementet föranlåten att icke motivera skatten med argument av denna karaktär utan hänvisade till skattens behövlighet ur allmänna ekonomiska avvägningssynpunkter. Arvsbeskattningen kunde enligt departementschefens mening icke undantagas från den generella skärpning av skattetrycket i jämförelse med förkrigstiden, som han fann nödvändig.

Vid flera riksdagar har motionsledes framförts förslag om avskaffande av kvarlåtenskapsskatten, men dessa förslag har icke vunnit riksdagens bifall. I syfte att söka finna en framkomlig väg för kvarlåtenskapsskattens avveckling hemställdes i motionen nr 5 i första kammaren vid 1952 års riksdag att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte begära utredning om avskaffande av kvarlåtenskapsskatten och att eventuellt som kompensation för inkomstbortfallet för statsverket härigenom en skärpning av arvsskatten på större förmögenheter skulle genomföras. Bevillningsutskottet avstyrkte även denna motion med en utförlig motivering, vari utskottet sökte gendriva den kritik, som riktats mot ifrågavarande skatteform. Skatten hade icke haft de skadliga verkningar på företagsamhet och ekonomiskt framåtskridande som ofta hävdats, ansåg utskottet. Med hänvisning till den relativt korta tid under vilken skatten utgått ansåg sig utskottet dock icke kunna dra några mera

säkra slutsatser av dess verkningar. Vidare hävdade utskottet med hänvisning till undersökningar, som gjorts av 1947 års riksdags bevillningsutskott, att jordbruket icke särskilt hårt drabbats av kvarlåtenskapsskatten. I fråga om svårigheterna att erlægga skattebeloppen framhöll utskottet, att dessa beaktats genom utfärdandet av bestämmelser om rätt till anstånd med skattens erläggande och om möjlighet att till viss del betala skatten med skuldebrev och aktier. Skatten saknade inte heller enligt utskottets mening statsfinansiell betydelse. Under de båda närmast föregående budgetåren hade intäkterna av kvarlåtenskapsskatten uppgått till respektive 31,8 och 24,4 miljoner kronor. I nuvarande statsfinansiella läge kunde dessa skatteintäkter inte undvaras. Vidare framhöll utskottet, att gränserna för skatteplikten föreslagits höjda i propositionen nr 213 till årets riksdag, vilket ytterligare skulle minska verkningarna av skatten, särskilt för jordbruket.

I motionerna nr I: 30 och II: 44 vid 1954 års riksdag framfördes åter samma yrkanden som i de förut nämnda motionerna vid 1952 och 1953 års riksdagar. Även dessa motioner avstyrktes av bevillningsutskottet med hänvisning till att förutsättningarna för kvarlåtenskapsskatten icke undergått sådana förändringar, som kunde motivera ett annat ställningstagande än som intogs av 1952 års riksdag. I en reservation till bevillningsutskottets utlåtande yrkade herrarna Werner, Niklasson och Jonsson i Skedsbygd, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning angående avvecklingen av kvarlåtenskapsskatten samt framläggande av förslag för riksdagen om dess avskaffande. Reservanterna framhöll bland annat att »tillsammans med den årliga progressiva förmögenhetsbeskattningen och den under lång tid gällande arvslottbeskattningen utövar kvarlåtenskapsskatten såsom pålägg till dessa förutnämnda skatter ofta en i vissa lägen framträdande konfiskatorisk och destruktiv verkan. Särskilt är detta förhållandet inom familjeföretag där, förutom de svårigheter, som är förenade med ett ledarskifte, även följer verkningarna av att företaget genom kvarlåtenskapsskatten ofta till stor del berövas det produktionskapital, som är nödvändigt för nyetablering, rationalisering och en ostörd kontinuerlig drift. Härtill kan läggas skattens uppenbart orättvisa verkningar inom familjer med många barn, där arvsförmögenheten ofta är resultatet av familjemedlemmarnas gemensamma insatser och arbete. Särskilt är detta ej sällan förhållandet inom de jordbrukarfamiljer, som i större eller mindre grad drabbas av skatten. Särskilt otillfredsställande i förhållande till principen om jämlikhet i beskattningen är att kvarlåtenskapsskatten först avräknas dödsboets odelade förmögenhetsmassa, varigenom de arvsberättigade inom flerbarnsfamiljerna drabbas av en långt hårdare beskattning än som är förhållandet inom familjer med få barn.»

De skäl, som i motioner vid tidigare års riksdagar anförts för en utredning om kvarlåtenskapsskattens avveckling, äger alltså enligt vår mening

full giltighet. Höjningen av gränsen för den skattepliktiga förmögenheten och justeringen av skatteskalorna har ingalunda röjt undan grunden för de principiella och praktiska invändningar, som riktats mot denna form av beskattning.

Med anledning av vad som sålunda anförts får vi hemställa,
att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag angående avskaffande av kvarlåtenskapsskatten och eventuellt, om så bedöms nödvändigt som kompensation härför, en skärpning av arvs-
skatten på större förmögenheter.

Stockholm den 25 januari 1955

G. Elofsson
Vä

Herbert Hermansson

Osc. Werner
